

BLUEPRINT FOR ENGLISH LANGUAGE LEARNERS (ELLs) SUCCESS

တၢ်စီၤဒိၤလၢပုၤလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်(ELLs) အတၢ်ဖျိးစိၣ်

တၢ်ဖံၣ်တၢ်မၤအတၢ်ပညိၣ်လၢနညူယိၣ်ကီၢ်စးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်အရ (NYSED)လၢဘၣ်ယးကျိၣ်ခံကျိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်မၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်(OBE-WL) လၢကမၤလိၤတံၢ်ဝဲနညူယိၣ်ကီၢ်စးကူၣ်ဖိတဖၣ်ယးဒီးပုၤလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်(ELLs), ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ဖျိးစိၣ်ဒီးကျိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအပတီၢ်ထီၣ်ကတၢၢ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပထးစံၢ်ထးဘါလၢကူၣ်ဖိတဖၣ်စးစး အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကျဲဒီးနီၣ်တဖၣ်အတၢ်ရၢလိၣ်မုၢ်လိၣ်ဒီးပုၤအတၢ်တဖၣ်ကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အစီၢ်ခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်အိၣ်မ့ၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ကအိၣ်ကတီၢ်ပၢၣ်သးလၢခိလ့ၣ်ကွီၣ်မ့ၢ်စ့ၤလၢတၢ်ယုၤတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မၤတဖၣ်မ့ၢ်စ့ၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်စးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်န့ၣ်လီၤသရၣ်သမၤမၤကီၢ်စးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်တဖၣ်လၢသိၣ်လိၣ်ပုၤကူၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်စးဆၢက့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိတလဲသးအစီၢ် ကီၢ်စးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်ပံးန့ၣ်တူၢ်လိၣ်ဝဲ ခိမိခိတၢ်သိၣ်လိအပတီၢ်တဖၣ်အံၤလၢကူၣ်ဖိစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤ လၢပုၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤဒီးမိၢ်ပၢၣ်တဖၣ်အစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤယးဒီးတၢ်ဆၢမုၢ်လၢအိၣ်ပၢၣ်ဖျါသးစ့ၣ်စ့ၣ်လၢကရဲၣ်လီၤလၢ တၢ်ကတီၢ်သးလၢခိလ့ၣ်ကွီၣ်စီၢ်မ့ၢ်စ့ၤလၢတၢ်ယုၤသးသမူတၢ်မၤတဖၣ်မ့ၢ်စ့ၤအစီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွၢ်အနံၣ်တဆံတီၢ်ပုၤပုၤမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤလၢနညူယိၣ်ကမူၢ်ကွီၣ်တဖၣ်ပူၤအိၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲအယိၣ် ပုၤကူၣ်ဖိအနီၣ်စံၢ်ခဲအံၤအိၣ်ဝဲ ၂၁၄,၃၇၈ စၢလၢကတီၢ်ဝဲကျိၣ် ၁၆၀ ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကူၣ်ဖိတဖၣ်အံၤကဖျိးစိၣ်အစီၢ် ကီၢ်စးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်လိၣ်ကတီၢ်ဝဲကူၣ်ဖိဒီးတၢ်သိၣ်လိကျဲအကလုၢ်ကလုၢ်လၢအကြးအဘၣ်တဖၣ်, တၢ်ဒီးစးလၢကူၣ်ဖိကျိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးလံၣ်လဲၢ်တၢ်ပိၣ်တၢ်လီၤလၢသရၣ်တဖၣ်အစီၢ်ဒ်သိးသရၣ်တဖၣ်ကကတီၢ်ပၢၣ်တၢ်သိၣ်လိလၢကူၣ်ဖိကမၤနၢၤဝဲတၢ်ပတီၢ်လၢကီၢ်ခဲတဖၣ်အံၤအစီၢ်န့ၣ်လီၤ.လၢကူၣ်သ့ကရၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိ အဆၢ ၁၅၄ အဖိလၢ OBE-WL မၤလိၤတံၢ်ဝဲလၢတၢ်ဒုးပၢၣ်ယးကူၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ကမၤလိၤတံၢ်ဝဲဒ်သိးဒီးပုၤလၢအကစၢ်ကျိၣ်မ့ၢ်ဝဲကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်အကျိၣ်န့ၣ်ကဖျိစိၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤန့ၣ်ဘၣ်.

နညူယိၣ်ကီၢ်စးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ် ကတီၢ်ကူၣ်တုၤ ၁၂ တီၤ ခိမိခိတၢ်သိၣ်လိအပတီၢ်အံၤ လိၣ်ဘၣ်ဝဲသရၣ်ကိးစၢဒီးလၢကအိၣ်ကတီၢ်သးလၢကူၣ်တၢ်မၤလိၤအကျိၣ်တဖၣ်ဒီးကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်မၤလိၤလၢကီၢ်ထီၣ်တဖၣ်လၢကူၣ်ဖိတဖၣ်အစီၢ်လၢအဘၣ်ယးကူၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သမၤခဲလၢကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒ်သိးကတီၢ်စၢၤမၤစၢၤဝဲ ကူၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်မၤလိၤဝဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အခါဒီးမၤလိၤထီၣ်ကီၤလီၤဝါကျိၣ်အဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်ကဘၣ်မၤပၢၣ်ယးတၢ်မၤလိၤတဖၣ်ခဲလၢကတၢ်အိၣ်ဒ်သိးကမၤလိၤတံၢ်ဝဲလၢကူၣ်ဖိကဖျိးစိၣ်လၢခိမိခိအပတီၢ်စ့ၤစ့ၤဘၣ်ဘၣ်အစီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်စ့ၢ်မိၢ်ပုၤဒ်ဘၣ်တၢ်ပၢၣ်ဖျါထီၣ်လၢအဖိလၢသိးတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ထုၣ်ထီၣ်အီၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢကီၢ်စးတဖၣ်အကျိၣ်တၢ်စီၤဒိၤ လၢပညိၣ်ဝဲလၢကမၤလိၤတံၢ်ဝဲ တၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိလၢပုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်အစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤ,ပုၤလၢထူးထီၣ်တၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤ, ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိပိညါတဖၣ်အစီၢ်လၢ ကကတီၢ်ဝဲကူၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ကဖျိးစိၣ်အစီၢ်, စးထီၣ်သးလၢ ကတီၢ်ကူၣ် ဒ်သိးကသ့ၣ်လီၤဝဲခိၣ်တဖၣ်လၢကကတီၢ်သးလၢခိလ့ၣ်ကွီၣ်အစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤ လၢတၢ်ယုၤတၢ်ဖံၣ်တၢ်မၤအစီၢ်မ့ၢ်စ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်စ့ၢ်မိၢ်ပုၤတဖၣ်အံၤကဟ့ၣ်လီၤဝဲ တၢ်န့ၣ်လီၤတဖၣ်,တၢ်မၤစၢၤကျိၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်တီၢ်စၢၤမၤစၢၤဆူ ကီၢ်ရၢၣ်, ကူၣ်ဖိဒီးသရၣ်သမၤတဖၣ် ယးဒီးတၢ်မၤစ့ၤထီၣ်တၢ်န့ၣ်ပၢၣ်လၢကျိၣ်ခံကျိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အစီၢ်ဒီးကီၤလီၤဝါကျိၣ်ခံကျိၣ်တကျိၣ်အသိးဒီးတၢ်မၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.

BLUEPRINT FOR ENGLISH LANGUAGE LEARNERS (ELLs) SUCCESS

တၢ်စီၤဒိၤလၢပုၤလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်(ELLS) အတၢ်ဖျိးစိၣ်စီၣ်

တၢ်စ့ၢ်မိၢ်ပုၤလၢဒုးန့ၣ်တၢ်စီၤဒိၤကျဲၤလၢပုၤလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲ

၁. သရၣ်ခဲလၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်လၢသိၣ်လိၣ်ကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ဒီးကလိၣ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်သ့သ့ ဘၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဖျိး-

- ကဘၣ်ထုးထီၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်မၤလိၤလၢအကြၢၤဒီးအဘၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးကျိၣ်တဖၣ်လၢ ကိၣ်ဖိအကလုာ်ခဲလၢၣ်အစီၢ် ပၣ်ယုးကိၣ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအီၤတၢ်စုးစုး(IEP)န့ၣ်လီၤ.
- လၢကထၢန့ၣ်ပၣ်ယုးတၢ်အကျိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိၤအမိၢ်ပုၤတဖၣ်လၢကတီၢ်စၢၤမၤစၢၤကျိၣ်တဖၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ခိၣ်ဖျိး ကျိၣ်အတၢ်မၤလိၤတဆိဘၣ်တဆိအစီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်ခဲကျိၣ်တကျိၣ်, ကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်ခဲကျိၣ် တကျိၣ်.ဒီးတၢ်မၤလိၤလံာ်မိၢ်ပုၤအသရၣ်သမၤတဖၣ် ကဘၣ်ဟံၣ်ဖိၣ်ပးလၢတၢ်ပညိၣ်အိၣ်မူမူနီၢ်နီၢ်ဒီးထီၣ်တၢ်လၢကဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိၤအတၢ်ဖျိးစိၣ်စီၣ်လၢတၢ်မၤလိၤခဲလၢၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သ့ဝဲလံာ်လံာ်ဒီးတၢ်မၤလိၤအတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်လၢကျိၣ်အစီၢ်, လၢအကြၢၤဒီးအသးန့ၣ် တၢ်အပတီၢ်အစီၢ်, ဒီးလၢဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးခိမိခိတၢ်မၤလိၤအပတီၢ်တဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်သ့လီၤ.
- မၤယုးသကိးတၢ်ဒီးကိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးပုၤတၢ်ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်တဖၣ်ဒိၣ်သိးကသ့ၣ်ညါဘၣ်ကိၣ်ဖိလၢ မၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂. ကိၣ်အကရၢဒီးကိၣ်အခိၣ်အနၢ်ခဲလၢၣ်အိၣ်ဒီးမူဒါလၢကမၤလီၤတၢ်ဝဲတၢ်မၤလိၤ,ကျိၣ်,ပုၤတၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်ဒီးသး အတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်လၢကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်ကန့ၢ်ဘၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်အစီၢ်ကဘၣ်မၤတၢ်ခိၣ်ဖျိး-

- ဟ့ၣ်ကတီၢ်တၢ်ထံၣ်စိၣ်လၢကိၣ်ဖိအတၢ်ဖျိးစိၣ် ပၣ်ယုးတၢ်မုၢ်လိာ်ကွၢ်စိၣ်လၢအဒိၣ်အထီၣ်လၢကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါ ကျိၣ်တဖၣ်ကဖျိးစိၣ်အစီၢ်ဒီးတၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်, လၢဘၣ်တၢ်တီၢ်စၢၤမၤစၢၤအီၤဒီးတၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအိၣ်ဒီးကျိၣ်ကျဲၤအကလုာ်ကလုာ်ဆူကီၤလံာ်ဒီးတၢ်ယုးအိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲတၢ်မၤခိၣ်ဖျိးတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤလၢကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိၣ်လၢအစ့ၤဆူကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်အအိၣ်
- မၤပိာ်ထွဲဒီးမၤပၣ်ယုးကျိၣ်စုးဒီးပုၤကညိၣ်အဂံၢ်အဘါလၢကမၤလီၤတၢ်ဝဲတၢ်မၤလိၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်က ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤအီၤတုၤလီၤတီၤလီၤအစီၢ်.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်တီၢ်စၢၤမၤစၢၤလၢအစ့ၤ, တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဒီးတၢ်န့ၣ်ကျဲၤဆူပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်သ့တဖၣ်လၢ ကဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်မၤလိၤမၤဒီးအလီၢ်အခိၣ်အယၢၤလၢအပူၤအဖျိးလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ကဲတၢ်အကျိၣ်ဒီး လုာ်လံာ်ထူၤသန့တဖၣ်လၢကိၣ်ဖိအစီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- မၤလီၤတၢ်လၢကီၣ်ရၣ်ဒီးကိၣ်အခိၣ်အနၢ်တဖၣ်ကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိၤတၢ်ဒိၣ်သိးအကသ့ၣ်ညါဘၣ်ပးကိၣ်ဖိလၢ မၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိၤအတၢ်ကွၢ်စိၣ်တဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်တီၢ်စၢၤမၤစၢၤလၢအစ့ၤဆူကိၣ်ဖိလၢမၤလိၤကီၤလီၤဝါကျိၣ်လၢကွၢ်စိၣ်တဖၣ်ဘၣ် တဖၣ်အစီၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးတၢ်သန့လၢသးဟံၣ်ဝဲအခဲအံၤတဖၣ်အစီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၃. ကိုရိုဒီးကိုတဖန်နူးလီမာယုးဝဲကိုဖိလားမလိကီလီဝါကျိတဖန်လာတာမလိလားအကြားအဘဦးအတီ၊ တ်မလိလား အကီထိပ်, ဒီးတ်မလိလားဘဉ်ထွဲလိသးဒီးနယူယီကီစးကတီကျိအခိတဖန်လားခိမိဒီး ကတီကျိတု ၁၂ တီ ခိမိ မလိအပတီတဖန် ခိဖျိ-

- ဟ်ဖျိထိပ်တ်မလိမိပုဒီးကျိအတီတိတ်တဖန်လီတံလီဆဲး
- နူးပဉ်ယုးတ်မလိလိကတီသဉ်ဖျိလိလီဒီးလီတံလီဆဲး
- ဟ့ဉ်တံခွဲတံယးဆူကျိဖိအ အိဉ်ဒ်သိးကတီပိဉ်တံပိသကိတ်ဘဉ်ယးတံစွဲမိပုဒီးယုသကိတ် သံကွဲအဆာတဖန်ယုးဒီးအသကိးန့ဉ်လီ.
- နူးသန့ထိပ်တ်မလိခိဖျိတံသုဝဲတံယုသုဉ်ညါအထိပ်တံသိဉ်လိတဖန်ဒ်အမ့ဝဲ (အခိ, ကျိကျဲလားလီ တ်ကစိဉ်အါဘိ, တ်စီ, တ်ကွဲးတံအတကီအဒိတဖန်ဒီးတံအဂါ)
- ဟ့ဉ်လီတံမလိလီဆိအတံတီစါမါတဖန်, တံလိဉ်ဘဉ်လီဆိလားကအိဉ်ဝဲအသးလားပု မလိကီလီဝါကျိလားအကီအစီတဂ့ဘဉ်တဖန်အစီန့ဉ်လီ.
- တံထူးထိပ်, တံယုထာထိပ်, ဒီးတံဟ့ဉ်လီလံဉ်ညိဉ်သိဉ်ဒ်လားအပတီထီ လားကမါစါဝဲကိုဖိလားမလိ သိကီလီဝါကျိတဖန် ဒီးတံတီစါမါတဂ့န့ဉ်ယီကီစးကတီကျိခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိလားခိမိအစီန့ဉ်လီ. <http://www.p12.nysed.gov/ciai/commoncorestandards/pdfdocs/nyslsprek.pdf>.
- တံသုတံမလိအကျိဒီးတံစွဲမိပုဒီးတံတီစါမါတဂ့လားအကျိအကျဲဘဉ်ဘဉ်န့ဉ်ကမါစါဝဲကိုဖိ လားမလိကီလီဝါကျိတဖန်ကသုထိပ်ဝဲကျိအတံသုတံဘဉ်ကွဲးကျိခိဖျိတံသုဝဲ န့ဉ်ယီကီစးကျိ ခံကျိခိမိတံလဲထိဉ်လဲထိအစီဖဲ <http://www.engageny.org/resource/new-york-state-bilingual-common-core-initiative>

၄. ကိုရိုဒီးကိုတဖန်သုဉ်ညါတံလိဝဲလား တံသုကျိခံကျိဒီးတံဖးကျိခံကျိသုတဖန်မ့ဝဲတံအဘူးအဖိဉ်အိဉ်ဝဲ ဒီး ဟ့ဉ်လီဝဲတံအခွဲအယးလားကိုဖိတဖန်ကဒီးန့ဉ်ဘဉ်တံကွဲးဘဉ်ဖးဘဉ်ကျိခံကျိဖဲအဝဲသုဒီးန့ဉ်ဘဉ်တံထီကိုလဲးမးအ ခါ ခိဖျိတံဟ့ဉ်လီ-

- တံခွဲးတံယးလားကျိဖိကမါလိဝဲကျိတံမလိအတံရဲဉ်တံကျဲတဖန်လားဆုအဝဲသုဉ်ဆူတံသုဉ် ညါအထိဉ်ကီလီဝါကျိမုးစု ကျိအဂါမုးစုန့ဉ်လီ.
- တံခွဲးတံယးလားကျိဖိကသုဝဲဒီးကမါလိအထိဉ်ဝဲတံမလိတဖန်ဒီးလံတံသုတံဘဉ်တဖန်လားကျိခံ ကျိလားလားအမ့ဝဲကီလီဝါဒီးကျိအဂါ တကးဘဉ်လားအကစါဒ်ဝဲအကျိန့ဉ်သုဝဲစွဲကိးန့ဉ်လီ.
- ကျိခံကျိကုဉ်သုတံရဲဉ်တံကျဲလီတံလီဆဲးလားကျိဖိလားမလိကီလီဝါကျိတဖန်အစီအတံ တိတ်ဟ်မ့ဝဲလားကပါယးဒီးမလိအထိဉ်ကစါကျိဒီးဒီးန့ဉ်ဘဉ်ကီလီဝါကျိတံသုတံဘဉ်တဖန်ယုး ဒီးကျိခံကျိတံကွဲးတံဖးအစီစွဲကိးန့ဉ်လီ.
- ကျဲအဘိအဂါအိဉ်စွဲကိးလားကျိဖိအကျိလားပုမလိအိတအိဉ်ဘဉ်လားကီစးပုအိဉ်ဝဲစွဲကိးန့ဉ် လီ.

၅. ကိုရှ်ဒီးကိုတဖန်ဟ်လုာ်ဟ်ပွာဲမိာ်ဟ်ဒီးဟ်ပိယိဖိလၢမၤလိကီၤလီၤဝါကိုတဖန်ဒ်ပုၤမၤသကိးတၢ်တဖန်အသိးလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤကမၤစၢၤဖိလၢတဖန်ကသ့ဒီဖျိ-

- ဟ့ၣ်လီၤမိာ်ဟ်တဖန်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢကဆၢတၢ်တၢ်လၢအဖိတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤမိာ်ဟ်တၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဖးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယးဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတၢ်ယုထၢတဖန်လၢအဝဲသ့ၣ်အကျိၣ်ဒ်သိးကနၢ်ဟ်ဝဲစ့ၤစ့ၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိဆူမိာ်ဟ်တဖန်အဂီၢ်လၢကီၤလီၤဝါကိုဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်အကစၢ်ကျိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကသ့ၣ်ညါတၢ်စၢၤမၤစၢၤအဖိအတၢ်မၤလိမၤဒီးလၢကီၤပူၤမ့ၢ်စ့ၤလၢကီၤချၢမ့ၢ်စ့ၤအဂီၢ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ငးမၤယုးမိာ်ဟ်တဖန်လၢကပၣ်ယုးလၢကဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤတၢ်ဒီးလၢကကဲထီၣ်ဝဲလုာ်လၢထူသန့ပုၤအခါၣ်စးလၢပုၤအတတပူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်နီၤလီၤဆူမိာ်ဟ်ဒီးဟ်ပိယိဖိအအိၣ်ဘၣ်ယးတၢ်မုာ်လၢကွၢ်စိလၢအထိၣ်ကိုဟ်လီၤဝဲသ့ၣ်တဖန် လၢကီၤဖိလၢမၤလိကီၤလီၤဝါကို ဒီးမၤယုးတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဖျိးစိဝဲဒ်သိးတၢ်မုာ်လၢကွၢ်စိတဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- မၤယုးသကိးတၢ်ဒီးကိုပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးပုၤသုးလီၢ်သုးကျဲၤပုၤတတၢ်ကရၢကရိတဖန်ဒ်သိးကမၤစၢၤဝဲကိုဖိလၢမၤလိကီၤလီၤဝါကိုအဟံၣ်ပိယိဖိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၆. ကိုရှ်ဒီးကိုပုၤအတတတဖန်လုာ်ဘၢစိကမိၤဝဲပုၤသ့ပုၤဘၣ်လၢကီၤခဲၣ်ကို, ကီၤလီၤဝါကိုဒ်ကိုခဲၣ်ကိုတၢ်အသိးဒီးသရၣ်သမၤလၢသိၣ်လိကိုအလၢတဖန်ကီၤလီၤဝါကိုတဖန်ဒီးပုၤလၢတၢ်စၢၤမၤစၢၤတၢ်တဖန်ဖဲ အဝဲသ့ၣ်မၤသ့မၤဘၣ်ထီၣ်အသးအခါ ဒီဖျိ-

- ငးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိတၢ်ခွဲးတၢ်ယးတဖန်လၢသရၣ်ကိးစးဒီးဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကမၤယုးသကိးတၢ်ဒီးထုးထီၣ်တၢ်သိၣ်လိ, မၤကွၢ်ကိုဖိတၢ်မၤတဖန်, ဒီးမၤစ့ၤထီၣ်တၢ်မၤလိလီၤတၢ်လီၤဆဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်အခွဲးအယးစၢ်စၢ်ကျၢၤကျၢၤလၢသရၣ်ကိးစးအဂီၢ်လၢကမၤလိအါထီၣ်အသးလၢတၢ်သိၣ်လိလၢအဘျးအဖိၣ်အိၣ်ဝဲလၢကမၤစၢၤဝဲကိုဖိလၢမၤလိကီၤလီၤဝါကိုအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖန် လၢအပၣ်ယုးတၢ်မၤလိစ့ၤထီၣ်က့ၤကိုဖိအကျိၣ်ဒီးကျိၣ်အသိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၇. ကိုရှ်ဒီးကိုပုၤတတတဖန်လုာ်ဘၢစိကမိၤဝဲ အကစၢ်အကျိၣ်လၢကီၤဖိလၢမၤလိကီၤလီၤဝါကိုတဖန်အဂီၢ်, လုာ်လၢထူသန့တဖန်, ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢသ့ၣ်ညါဟ်ဝဲတဖန် ဒီဖျိ-

- ဘၣ်ယးတၢ်သ့ဝဲကစၢ်အကျိၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိအပူၤဒီးသူအီၤလၢကဒုးဘၣ်ထွဲလိးသးလၢကဘီထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အသိလၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအအိၣ်ဟ်တဖန်အဖိခိၣ်ဒ်သိးကမၤလိဘၣ်တၢ်မၤလိမိာ်ဟ်တဖန်အဘျးကအိၣ်ဝဲအဂီၢ်ဒီးကနၢ်ဟ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သ့ကိုဖိအကစၢ်ကျိၣ်ဒီးလုာ်လၢထူသန့လၢကသုးထီထီၣ်ပုၤကလုာ်အါမိာ်သန့လၢကိးဝဲ the Dignity for All Students Act (NYS initiative, စးထီၣ်သးဝဲလၢယုၤလံ ၂၀၁၃), <http://www.p12.nysed.gov/dignityact/>. န့ၣ်လီၤ.

၈. ကိုရိုက်ဒီးကိုတဖန်သူ့ဘဝဟုသွန်ညါစုကဝဲပိတ်လီဒီးတံမကွါလါအဒူးအိန်ထိုင်တံအကွါအစီတံမတဖန်
ဒီးသီးကထိုင်ကဒူးဝဲကိုဖိလါမလီကီလီဝါကိုတဖန်တံမလီအတံသ့တံဘဉ်တဖန် ဒီးကစံကိုအတံ
ဒိုင်ထိုင်ထီထိုင်အစီဒီးသီးကဒူးသွန်ညါဝဲတံသိုင်လီ ဒီဖျိ-

- တံသူကီဝဲဒီးတံဒီးဝဲတဖန်ယုဒီးတံမကွါလါအဒူးအိန်ထိုင်တံအကွါအစီတဖန်န့လီ.
- တံသူကီဝဲဒီး ကိုတံသ့တံဘဉ် အတံထာဖိုင်(ခိဖျိနညူယိုင်ကီဝဲဒီး ကီလီဝါကိုဒိုင်ကိုခံကို
တကိုအသီးအတံဒီးဝဲဒီး [NYSESLAT] ဒီး နညူယိုင်ကီဝဲဒီးတံဒူးအိန်ဖျိထိုင်တံအတံဒီးဝဲဒီးလါကို
ဖိလါမလီကီလီဝါကိုတဖန် [NYSITELL]) ဒီးသီးကနါပါဝဲကိုဖိ ကိုအတံသ့တံဘဉ်အပတံ
ဒီးလါကဒူးဒိုင်ထိုင်အတံသ့တံဘဉ်အပတံလါအကြားအဘဉ်ဒီးအဝဲသ့အစီန့လီ.
- ဟ့လီတံဒီးဝဲဒီးလါအဘဉ် လါလိုင်ဘဉ်ဝဲတံသူကိုသ့ဘဉ်ဘဉ်လါအိန်လါတံမလီမိပုအစီ
န့လီ.
- တံသူဝဲ တံမလီအပိတ်အလီလါကမကွါဝဲ ကိုဖိလါကွါစီတစ့ဘဉ်တဖန်အတံလိုင်ဘဉ် ဒီး
အတံလဲထိုင်လဲထီအစီန့လီ.
- တံသူဝဲတံထိုင်တံဒူးနီရံအပတံလါပတ်ဖျိထိုင်ဝဲတံဟ့ကွါဟ့ဖးလါအဘဉ်ယုဒီးတံမလီမိပု
အတံသ့တံဘဉ်ဒီးကိုအတံလဲထိုင်လဲထီအစီန့လီ.
- တံသူကစံကိုတံမကွါလါကဒူးသွန်ညါဝဲတံသိုင်လီဒီးတံဒူးဖျိထိုင်တံဒိုင်ထိုင်ထီထိုင်လါကိုခံ
ကိုတံကွါဘဉ်ကွါသ့တံရဲတံကျဲတဖန် ဝဲတံသူဝဲကစံကိုအဆါကတံအခါန့လီ.